

Література

1. Бялик М. Обаяние таланта / М. Бялик // Сов. Музыка. – 1984. – №12. – С. 77-80.
2. Каргапольцев С. Позиционность музыкального восприятия (парадоксы «слушания музыки») / С.М. Каргапольцев // Музыкальная психология и психотерапия. – 2011. – №2. – С. 30-43.
3. Коган Г. Работа пианиста / Г.М. Коган // У врат мастерства. Работа пианиста. – М.: Музыка, 1969. – С. 133-342.
4. Кременштейн Б. Противоречия как источник развития музыканта-исполнителя / Б.Л. Кременштейн // Музыкальная психология и психотерапия. – 2011. - №1. – С.37-59.
5. Мозгальова Н. Г. Методологічний контекст інструментально-виконавської підготовки вчителів музики / Н.Г. Мозгальова // Науковий часопис : Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти – Вип.15. - Київ, 2013. – С. 30-36.
6. Серов А.Н. Воспоминания о М. И. Глинке / А.Н. Серов. – Л. - М.: Музгиз, 1951. – 78 с.
7. Терещенко А. Анатолий Соловьяненко / А. Терещенко. – К.: Мистецтво, 1982. – 167 с.
8. Чехов М. О искусстве актера / М. Чехов // Лит. наследие. – Т. II. – М.: Искусство, 1986. – 559 с.

УДК 378.011.3 – 051:78

Песоцька Л.В.

МЕТОДИ І ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКИХ УМІНЬ НА ЖАНРОВИХ ЗАСАДАХ

В статье представлены методы и приемы формирования исполнительских умений будущих учителей музыки на основе жанрового подхода; определены сущность, содержание, условия внедрения и основные функции методов обучения на жанровой основе.

Ключевые слова: исполнительские умения, жанровый подход, жанровое содержание, средства жанровой выразительности.

The article presents methods and techniques of forming the performing skills of future teachers of music based genre approach. It defines the nature, content, conditions of implementation and the main functions of teaching methods on genre principles.

Keywords: performing skills, genre approach, genre content, genre means of expression.

Важливим завданням у процесі фахового становлення майбутнього вчителя музики є набуття вмінь художнього виконання музичних творів. Одним зі шляхів поліпшення виконавської підготовки майбутніх учителів музики є розвиток у студентів здатності до відчуття жанру музичного твору. Для музыканта у процесі створення власного інтерпретаційного варіанту музичного твору надзвичайно важливим є бачення його жанрової своєрідності, здатність до знаходження засобів жанрової виразності у музичному тексті. При цьому має велике значення обізнаність із теоретичними відомостями про жанр, набуття навичок визначення жанрової приналежності музичного твору, розуміння функціонального призначення жанру у мистецтві виконання музики.

Особливе значення має розробка методів і прийомів навчання, спрямованих на формування у майбутніх учителів музики умінь художнього виконання музичних творів з опорою на їхній жанровий зміст.

Важливим є визначення сутності, змісту та функцій основних змістових блоків методів навчання на жанрових засадах; розкриття сутності методів і прийомів навчання на основі жанрового підходу, умов впровадження цих методів у навчальний процес; надання уявлення про особливості застосування методів і прийомів виконавського навчання на жанрових засадах.

Запропонована нами методика формування виконавських умінь майбутніх учителів музики передбачає створення мотивації до отримання студентами знань про жанр, розширення жанрових знань студентів, що обумовлене функціональним призначенням жанру в інтерпретації музичного твору, і на цій основі формування умінь виконавського втілення художнього образу музичних творів відповідно до їхньої жанрової своєрідності.

Розроблена методика містить три блоки методів і прийомів формування виконавських умінь майбутніх учителів музики.

Мотиваційно-пізнавальний блок методів навчання. Методи, що увійшли до мотиваційного блоку, призначені для формування у студентів зацікавленості в отриманні жанрових знань, здатності до розуміння необхідності знань щодо жанру та його специфіки взагалі та зокрема у майбутній професійній діяльності вчителя музики.

До мотиваційно-пізнавального блоку методів входять метод демонстрації музичних жанрів та метод засвоєння функціонального призначення жанру у мистецтві виконання музики.

Метод демонстрації музичних жанрів передбачає ознайомлення студентів із жанровою різноманітністю музики та виражальними можливостями жанру як категорії.

Для демонстрації доцільно обирати музичні твори за наступними критеріями: яскравість вираження ознак певного жанру у творі; приналежність музичних жанрів до різних епох виникнення та функціонування, яскравість вираження жанрового стилю епохи виникнення творів даного типу; приналежність музичних творів до різних стильових напрямків (наприклад: до народної, академічної або сучасної популярної музики та ін.).

Успішне впровадження даного методу можливе за умов демонстрування жанрів в усій їхній різноманітності, забезпечення яскравості показу, за допомогою якого студенти мають переконатись у необхідності відчуття жанру для відповідної передачі художнього змісту твору.

Метод засвоєння функціонального призначення жанру у мистецтві виконання музики полягає в обґрунтуванні жанру як одного з орієнтирів, на який спрямовується виконавець під час створення інтерпретаційної версії музичного твору.

Жанр – одна з канонічних категорій музичного мистецтва. Кожен музичний жанр є носієм таких ознак, що налаштовують слухача або виконавця на сприймання твору визначеного типу. Цей асоціативний зв'язок допомагає обирати для самостійного виконання або слухання твори, музичні образи яких відповідають певній ситуації життя людини.

Використання даного методу вимагає розгляду поняття «жанр» у широкому сенсі (пояснення його значення у різних видах мистецтва), звернення до історії жанрів, їх генезису, порівняння жанрових особливостей різних видів мистецтва (наприклад, кіномистецтва, літератури і музики), доведення, що жанр є невід'ємним компонентом мистецтва, демонстрації зв'язку між музичним мистецтвом і життям (проведення паралелей).

Аналітично-оцінний блок методів навчання. Ці методи призначені для набуття майбутніми учителями музики знань щодо жанру та його виражальних можливостей, його ролі у створенні музичного образу, а також для розвитку здатності студентів до класифікації жанрів. До даного блоку входять метод жанрових порівнянь та метод виконавсько-жанрового аналізу.

Метод жанрових порівнянь полягає у зіставленні музичних творів, що походять з одного жанрового джерела, і передбачає пошук спільних та відмінних ознак цих творів з метою розвитку відчуття жанру та знаходження засобів виразності, характерних для кожного з музичних жанрів. У межах цього методу можливо використовувати різні варіанти зіставлень творів в залежності від конкретних завдань у роботі над музичними жанрами. Метод жанрових порівнянь доцільно використовувати за умов вдалого підбору музичних творів, що зіставляються. При цьому варіанти вибору творів мають відповідати конкретним навчальним цілям.

Метод виконавсько-жанрового аналізу передбачає залучення студентів до розгляду різних виконавських інтерпретацій творів певного жанру, застосовується з метою формування вміння оцінювати художні достоїнства різних інтерпретацій творів, що належать до одного жанру.

Слід здійснювати виконавсько-жанровий аналіз після прослуховування студентами різних інтерпретаційних варіантів музичних творів у виконанні відомих музикантів або після самостійного виконання. Один з варіантів вибору творів для аналізування – два музичні твори одного жанру, створені у різні часи. Наприклад, для прослуховування у записі і наступного аналізу обирається класичний романс у виконанні відомого оперного виконавця, а також сучасний романс з репертуару відомого виконавця естради.

Іншим варіантом підбору музичних творів для їхнього подальшого аналізу є виокремлення інтерпретаційних версій одного і того самого твору конкретного жанру. Так, аналізуючи номер з мюзиклу (наприклад, дует), доцільним є зіставлення оригінального виконання артистів цього твору під час вистави із його виконанням відомими професійними естрадними співаками різних творчих напрямлень (наприклад, поп-виконавців, рок-виконавців та ін.). Також даний твір слід прослухати у виконанні дуету артистів, що є професіоналами у різних видах виконавських мистецтв (наприклад, у виконанні дуету у складі: професійний естрадний співак та професійний актор). Даний метод доцільно впроваджувати з урахуванням наступних умов: розгляду таких прочитань музичних творів, які відображатимуть різні сторони музичного образу, спонукатимуть студентів до пошуку, вибору; за умов ґрунтовної підготовки студентів до сприймання й аналізу жанрової різноманітності музики на попередніх етапах роботи над жанрами.

Творчо-комунікативний блок методів навчання спрямований на розвиток здатності студентів до відтворення знань у виконавській практиці. До цієї групи входять жанрово-інтерпретаційний, жанрово-трансляційний та жанрово-імпровізаційний методи навчання.

Жанрово-інтерпретаційний метод навчання передбачає залучення майбутніх педагогів-музикантів до таких видів виконавської діяльності, що сприяють формуванню вміння вільно застосовувати отримані знання про музичні жанри у процесі виконання твору.

Жанрово-трансляційний метод – метод, спрямований на розвиток у студентів умінь зацікавити дітей до освоєння виражальних можливостей жанрів. При цьому є необхідним спонукання виконавця музичного твору до підкреслення найхарактерніших для даного жанру засобів виразності, акцентування жанрових ознак музики, для цього – виокремлення відповідних елементів фактури твору.

До творчо-комунікативного блоку методів відносимо й *жанрово-імпровізаційний метод навчання*. В межах цього методу використовується завдання, що передбачає виконання музичного твору зі зміною його жанру з метою розвитку у студентів відчуття жанру твору та вміння продемонструвати зміну його образного змісту, аналізу засобів досягнення цієї зміни.

Реалізація цього методу відбувається за умов вибору в процесі виконання твору або імпровізаційної діяльності засобів музичної виразності у межах гарного смаку.

Отже, формування у майбутнього вчителя музики виконавських умінь на жанрових засадах відбувається за допомогою використання трьох змістових блоків методів і прийомів: мотиваційно-пізнавального (що включає метод демонстрації музичних жанрів та метод засвоєння функціонального призначення жанру у мистецтві виконання музики), аналітично-оцінного (який містить метод жанрових порівнянь та метод виконавсько-жанрового аналізу) та творчо-комунікативного (до складу якого входять жанрово-інтерпретаційний, жанрово-трансляційний та жанрово-імпровізаційний методи).

Можливість подальшої розробки питання методів і прийомів формування виконавських умінь на жанрових засадах пов'язаний, у першу чергу, із появою нових жанрів у різних видах мистецтва (музичне мистецтво, література, кіномистецтво, хореографія та ін.). Отже, актуальним напрямом досліджень можуть стати способи теоретичного вивчення нових жанрів музики, методи теоретичного ознайомлення із засобами жанрової виразності та практичного опрацювання цих творів.

Література

1. Музыка. I – IV класи: програми та поурочні методичні розробки для середніх загальноосвітніх шкіл/ О.Я.Ростовський, Р.О.Марченко, Л.О.Хлебникова, З.Т.Бервецький. – К.: Перун, 1996. – 126 с.

2. Музыка. V – VIII класи: програми та поурочні методичні розробки для середніх загальноосвітніх шкіл/ О.Я.Ростовський, Р.О.Марченко, Л.О.Хлебникова,З.Т.Бервецький. – К.: Перун, 1996. – 101 с.

3. Плохов А.В. Синтез искусств и инвариантность в исполнительстве в сфере взаимодействия музыки и танца: дисс.... канд.искусствоведения: 17.00.09/ Александр Васильевич Плохов; Министерство культуры Российской Федерации; Академия переподготовки работников искусства, культуры и туризма. – М., 2002. – 161с.

4. Сохор, А.Н. Теория музыкальных жанров: задачи и перспективы / А.Н. Сохор // Теоретические проблемы музыкальных форм и жанров: сб. статей. – М.: Музыка, 1971. – С. 292-309.

УДК 378.016 : 796.012.656 (477)

Козинко Л.Л.

ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОПОСІБНИКІВ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ АВТЕНТИЧНИХ ХОРЕОГРАФІЧНИХ КОЛЕКТИВІВ ПРИ ВИВЧЕННІ СТУДЕНТАМИ СЕМАНТИКИ ПЕРВІСНОГО ТАНЦЮВАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

Основное внимание статьи уделено анализу семантики первобытного искусства в современных образцах танцевального фольклора собранного аутентичными хореографическими коллективами на территории Украины и представленного в видеопособиях. Проведен анализ танцев собранных коллективами «Буття» и «Школа традиционного украинского народного танца». Выявлены остатки первично заложенного символизма в современных образцах украинского фольклорного танца.

Ключевые слова: хореография, танец, фольклор, фольклорный танец.

The problem of using audiovisual materials in teaching folk dance is considered in this article. The advantages and peculiarities of the inclusion of video plot in lesson are shown by the author. The present paper deals with the problem of folk cultural traditions in modern Ukrainian folk choreography. In this paper, we discuss dynamics of the Ukrainian ethnic dance elements being used in modern Ukrainian folk dances. The creative methodological development of the audiovisual materials by the teacher is the key for its successful use. The results of theoretical research are submitted.

Keywords: choreography, dance, folklore, folk dance.

Модернізація системи вищої освіти України активізує пошук нових ефективних підходів, орієнтованих на підвищення наукових знань студентів. Значний вплив на зміст, форми та методи навчання у вищій школі сьогодення має використання новітніх інформаційних технологій. Сучасні студенти активно використовують персональні комп'ютери, сервіси Інтернет, електронні книжки тощо, що значно підвищує ефективність використання мультимедійних технологій при викладанні мистецьких дисциплін, дозволяючи наочно продемонструвати необхідний навчальний матеріал та підвищити продуктивність навчального процесу.

Таким чином, сучасні мультимедійні технології є одним з перспективних напрямів інформатизації навчального процесу; вони сприяють вдосконаленню програмного та методичного забезпечення, підвищують кваліфікацію викладачів та науковий рівень студентів.

Технологізація та комп'ютеризація всіх сфер життєдіяльності сучасної людини, вироблення з раннього дитинства стійких навичок сприйняття інформації через аудіовізуальний образ зробило необхідним створення нових навчальних матеріалів, що включають застосування аудіовізуального аспекту як основного елемента навчання. У зв'язку з цим провідного значення набуває створення відеопосібників з різних дисциплін, у тому числі і мистецького спрямування.